

จตุภาคี “The Quad” ....กับการต้านอิทธิพลของจีนทางทะเล.... ....ส่งสัญญาณถึงทิศทางของไทยในอนาคต

กรอบความร่วมมือ Quad ซึ่งเป็นการผนึกกำลังร่วมกันระหว่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย เพื่อจำกัดอิทธิพลทางทะเลของจีนในเชิงยุทธศาสตร์ และจำกัดขอบเขตการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก กลายเป็นประเด็นความท้าทายอันใหม่ของประเทศในภูมิภาค ซึ่งอาจถูกบีบให้ต้องเลือกข้าง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในอนาคต

★ที่มา

“Quad” เป็นคำย่อของ Quadrilateral Security Dialogue ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก ที่ประกอบไปด้วย สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ ภายใต้แนวคิดการประสานความร่วมมือทางทะเลในเอเชียควบคู่ไปกับการฝึกซ้อมรบร่วมทางทะเล ที่ชื่อว่า “Malabar Naval Exercise” ซึ่ง Quad เป็นที่จับตาจากประชาคมโลกอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นความร่วมมือทางการเมืองและการทหารแรก ๆ ในภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก

Quad เกิดขึ้นครั้งแรกจากข้อเสนอของ นายชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น ซึ่งหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาหารือในที่ประชุมกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคง ๔ ฝ่าย ณ กรุงโตเกียว เมื่อปี ๒๕๕๐ ต่อมาได้ถูกนำมาเน้นย้ำถึงความสำคัญของกรอบความร่วมมือนี้อีกครั้งในรัฐสภาของอินเดีย และใช้กันอย่างแพร่หลายเรื่อยมา

แนวคิดเรื่อง Quad ถูกนำมาขึ้นมาปิดฝุ่นใหม่อีกครั้ง ในยุคของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ (ปี ๒๕๖๐) ซึ่งให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก โดยได้รับการตอบรับอย่างดีจากทั้งอินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ซึ่งต่างก็เผชิญกับการขยายอิทธิพลอย่างรวดเร็วของจีน และนับตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ทั้ง ๔ ประเทศ ก็ได้มีการพูดคุยประเด็นความมั่นคงในภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่อง

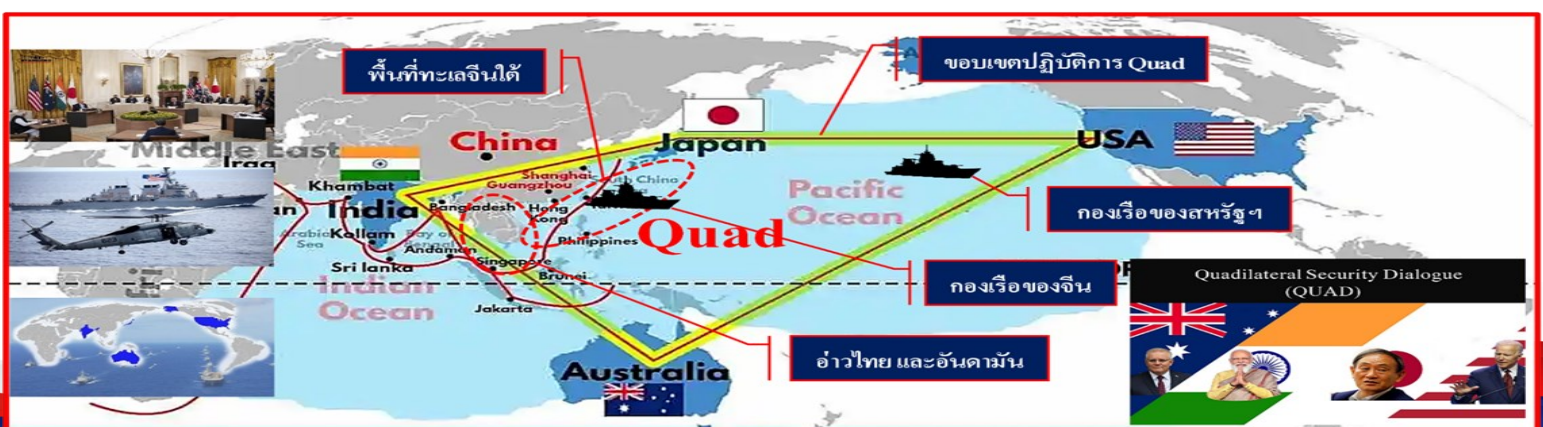
★เจตนารมณ์

ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ได้กล่าวอ้างถึงเจตนารมณ์ของกรอบ

ความร่วมมือ Quad ว่า เพื่อปกป้องคน มาตุภูมิ และวิถีอเมริกัน สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สร้างสันติภาพ และคงสถานะผู้จัดระเบียบโลกแบบมหาอำนาจเชิงเดี่ยว รวมทั้งการทำให้ทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่เดินเรือเสรี และเป็นส่วนหนึ่งในน่านน้ำสากลของภูมิภาค อินโด - แปซิฟิก ส่วนในสมัยของประธานาธิบดี โจ ไบเดน จะมุ่งเน้นเรื่องความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อรับมือกับโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก พลังงานสะอาด สัญญาณ 5G การทำประมง ผิดกฎหมาย เทคโนโลยีอวกาศ ความปลอดภัยทางไซเบอร์ รวมถึงการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤตโควิด-๑๙ ทั้งนี้มีนักวิเคราะห์จำนวนมากมองว่า กลุ่ม Quad มีเป้าหมายเพื่อที่จะจำกัดการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารของจีน รวมถึงปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม Quad เอง

★แนวโน้ม

ทิศทางของกลุ่ม Quad ได้เข้าสู่ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่ออีกครั้งเมื่อสหรัฐฯ ซึ่งเป็นแกนนำมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ โดยประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ที่กระตือรือร้นในการผลักดันกรอบความร่วมมือ Quad พ่ายแพ้การเลือกตั้งต่อ นายโจ ไบเดน ในขณะที่ประธานาธิบดี ไบเดน ได้มีการสร้างกลไกความร่วมมือใหม่ที่เรียกว่า AUKUS (Australia, United Kingdom, United States) อีกทั้ง การที่อินเดียซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม Quad ได้งดออกเสียงในการใช้มาตรการคว่ำบาตรต่อรัสเซียในกรณีการทำสงครามรุกรานยูเครน และการที่กลุ่ม Quad เองก็มีความเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องต่าง ๆ นั้น ทำให้เกิดคำถามว่าในอนาคต

กลุ่ม Quad จะยังคงเป็นกลไกความร่วมมือที่สำคัญอยู่หรือไม่ และท่าทีของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก จะเป็นไปในทิศทางใด สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญที่ทำให้ไทยยังคงต้องติดตามความชัดเจนกันต่อไป

★มุมมองต่อขั้วอำนาจ

สหรัฐฯ เองอาจมองว่ากรอบความร่วมมือ Quad เปรียบเสมือนกรอบประตูที่จะเดินทางเข้าไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นการตีกรอบเพื่อสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนทางทะเล ซึ่งการตีกรอบดังกล่าวมีอาณาเขตครอบคลุมทั้งพื้นที่มหาสมุทรแปซิฟิก อ่าวไทย ทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก และคาบสมุทรเกาหลี รวมทั้งทะเลอันดามัน ในพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย หรืออีกนัยหนึ่งเราอาจมองว่า Quad เป็นการขยายอาณาเขตการปฏิบัติการทางทะเลของกองเรือที่ ๗ ของสหรัฐฯ เพื่อปิดล้อมพื้นที่ทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นทางออกทางทะเลเพียงทางเดียวของจีน ซึ่งจีนพยายามอ้างสิทธิ์โดยการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ บนเกาะ และสร้างหอดูดาวทางทะเลลักษณะต่าง ๆ

ในขณะที่จีนเองก็ไม่เห็นด้วยกับกรอบความร่วมมือ Quad และแสดงความเห็นคัดค้านต่อแนวคิดนี้เป็นอย่างมาก จนถึงขั้นมีการยื่นหนังสือประท้วงอย่างเป็นทางการต่อสมาชิกกลุ่มทั้ง ๔ ประเทศ (สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย) โดยจีนอาจมองว่ากรอบความร่วมมือนี้ถึงแม้จะเพิ่งจัดตั้งขึ้นไม่นาน แต่มีการฝึกซ้อมรบร่วมทางทะเลขนาดใหญ่ในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนมองว่าเป็นการยั่วยุ และด้วยเหตุนี้อาจส่งผลทำให้จีนยิ่งมีท่าทีก้าวร้าวมากขึ้นในพื้นที่ตามแนวเส้นประ ๙ เส้นเพิ่มมากขึ้น จนนำมาสู่สถานการณ์ความตึงเครียดทางทะเลระหว่างประเทศคู่ขัดแย้งกับจีน (เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน ไต้หวัน และญี่ปุ่น)

สำหรับมุมมองของอาเซียนต่อกรอบความร่วมมือ Quad นั้นอาเซียนเป็นพื้นที่เป้าหมายทั้งของสหรัฐฯ และจีน เนื่องจากมีที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์อยู่ตรงศูนย์กลางของภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก และกรอบความร่วมมือ Quad ฉะนั้นการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ต่ออาเซียนของสหรัฐฯ จึงออกมาในลักษณะการหาพวกพ้อง หรือหาแนวร่วม ในขณะที่อาเซียนเองก็ยังคงต้องพึ่งพาจีนทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงอาเซียนจึงไม่ต้องการมีปัญหาข้อขัดแย้งทั้งกับจีนและสหรัฐฯ แต่อาเซียนจะเป็นแกนกลางที่เชื่อมโยง หรือเติมเต็มให้แก่ขั้วอำนาจทั้งสองดังเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสาร “ASEAN Outlook on the Indo-Pacific: AOIP”

★ผลกระทบต่อไทย

มิติเชิงบวก การดำเนินยุทธศาสตร์ทางทะเลของกลุ่ม Quad เพื่อปิดล้อมจีนนั้น อาจส่งผลทำให้ไทยได้รับประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ อาทิ สหรัฐฯ และจีนอาจแข่งขันกันเสนอขายยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการ

ปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลให้แก่ไทยในราคาถูกลง การแข่งขันประเทศที่อยู่ภายในเขตปฏิบัติการของ Quad เข้ามาเป็นพวกอาจส่งผลทำให้ไทยมีอำนาจการต่อรองเพิ่มขึ้น ไทยในฐานะประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเป็นตัวเลือกให้เป็นเวทีเจรจาเพื่อแก้ไขข้อพิพาททางทะเล และไทยอาจสามารถนำนโยบายความมั่นคงทางทะเลเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ และจีนในประเด็นที่ไทยได้รับประโยชน์ ฯลฯ

มิติเชิงลบ หากการแข่งขันในเชิงยุทธศาสตร์ทางทะเลระหว่างสหรัฐฯ และจีน มีความรุนแรงอาจส่งผลทำให้พื้นที่ทางทะเลในเขตปฏิบัติการของ Quad เกิดความตึงเครียด และผลกระทบต่อไทย อาทิ การเดินเรือในเชิงพาณิชย์อาจต้องใช้ความระมัดระวังหรืออาจต้องเปลี่ยนเส้นทางเพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่พิพาท ไทยอาจถูกบีบให้ต้องเลือกข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พื้นที่อ่าวไทยและทะเลอันดามันอาจถูกมหาอำนาจใช้เป็นพื้นที่ทางยุทธวิธีการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลบางประการอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีนในอนาคตได้ ฯลฯ

★ข้อเสนอแนะในมิติความมั่นคงทางทะเล

ไทยในฐานะประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดี และไม่ได้มีปัญหาความขัดแย้งทางทะเล ทั้งกับสหรัฐฯ และจีน อีกทั้งยังเป็นชาติสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีสมาชิกบางประเทศ (เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน) เป็นคู่ขัดแย้งกับจีนจากกรณีข้อพิพาทในพื้นที่ทะเลจีนใต้นั้นด้วยความไวเนื้อเชื้อใจจากประเทศเหล่านี้ และการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไทยจึงควรใช้โอกาสนี้แสดงบทบาทการเป็นคนกลาง หรือจัดเวทีให้ประเทศคู่ขัดแย้งทางทะเลเจรจาไกล่เกลี่ย หรือหาทางออกร่วมกันด้วยสันติวิธี ซึ่งจะส่งผลต่อไทยในเรื่องของภาพลักษณ์อันดีการเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกมากขึ้น และยังสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดในทะเลจีนใต้ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมทางทะเลของไทย นอกจากนี้ ควรนำนโยบายความมั่นคงทางทะเลเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ และจีนในประเด็นที่ไทยได้รับประโยชน์มากที่สุดด้วยความรอบคอบ

★อ้างอิง

- <https://www.voathai.com/a/the-quad-south-china-sea/4240230.html>
- https://saoc.rtaf.mi.th/images/AcademicArticle/years63/The_Quad_.pdf
- <https://thestandard.co/usa-japan-australia-leader-quad-conference/>
- <https://brandinside.asia/quad-indo-pacific-framework-counter-china/>
- <https://www.the101.world/the-1st-quad-summit/>
- <https://www.the101.world/the-quad/>